Værk, som det ærede Medlem Hr. Heilesen vistnok benyttede, Nordmanden Michael Lies Bog af 1923. Med den højtærede Formands Tilladelse vil jeg af og til i det følgende oplæse korte Citater. Dette Værk hedder „Domstolene og Grundloven". Naar man læser det igennem, vil man finde alle mulige Synspunkter fremhævet i den vildeste Forvirring uden Hensyn til Partilinier, og man kan fristes til at tro paa, at der endnu er noget i Blackstones bekendte Slagord, at Parlamentet kan gøre alt undtagen at forandre en Mand til Kvinde eller omvendt. Jeg kan ikke komme vidtløftigt ind paa disse Forhold i de forskellige Lande, og enhver kan jo læse det i denne Oversigt, men jeg skal dog ganske kort anføre følgende:

Det engelske Parlaments særlige Stilling og Myndighed er jo velkendt. I Frankrig antages det af en Række yngre Forskere, at Domstolene *ikke* har denne Myndighed, medens der er vild Diskussion om, hvorvidt de burde have den. Efter Juligrundloven erklærede Kassationsretten i Frankrig sig for inkompetent til at erklære en Lov for grundlovsstridig, og nyere franske Forfatningslove er forsigtigt gaaet udenom Spørgsmaalet. I Belgien er Forholdet det, at Kassationsretten i 1849 erklærede, at Domstolene *ikke* havde denne Kompetence, og de har aldrig senere tiltaget sig den. Noget helt andet er, at man i Belgien saa sent som ved Forfatningsrevisionen i 1921 har skabt en øverste Forvaltningsdomstol efter den franske Conseil d'État. I Østrig, Finland og Sverige har man lignende særlige Organer, men selv i de sidste to Lande gaar man udenom det egentlige Problem: om man ogsaa kan tilsidesætte en i øvrigt gyldigt vedtagen Lov. I Teorien antages dette netop *ikke* i Finland, medens man slaas paa Kraft om det i Sverige, ligesom i Norge. Med Hensyn til Finland og Sverige kan jeg i øvrigt henvise til en Afhandling af Dr. Ignatius i Tidsskrift for Retsvidenskab for 1923.

Den hollandske Grundlov tilsigter i sin § 115 udtrykkelig at forbyde Domstolenes Prøvelse af en i øvrigt gyldig vedtagen Lovs indre Gyldighed. Udtrykkeligt Forbud mod Domstolenes Indblanding indeholdes endvidere i de nye Forfatninger for Czekoslovakiet og for Polen. Hvad Tyskland angaar, har Rigsgrundloven af 1919 med Villie ladet Spørgsmaalet aabent efter en meget ivrig Drøftelse, saaledes som det fremgik af det ærede Medlem Hr. Heilesens Oplæsninger, som jeg kendte alle sammen. Hvad endelig Svejts angaar, med dets meget moderne, meget demokratiske Forfatning, bestemmer Forbundsgrundloven af 1874 i § 113, at Domstolene *ikke* kan prøve den indre Gyldighed af Love, som er vedtaget af Forbundsforsamlingen. Hr. Mussolinis Forfatning kender jeg ikke, og det kunde jo ogsaa være, det var en anden i Morgen.

Jeg synes altsaa, at det i det hele er et ret mistrøstigt Resultat, de ærede Medlemmer vil hente ved at fare Europa rundt, og det vil ikke en Gang kunne hævdes, at det er de mere moderne, de nyeste, de demokratiske Forfatninger, der bygger paa denne saakaldte Retsidé, hvorefter Domstolene skulde staa over Lovgivningsmagten; man kan snarere, trods det Virvar, der hersker, sige: tværtimod.

En Gennemgang af den europæiske Ret viser tillige formentlig to Ting. For det første, at Professor Berlins Hovedargument, som for øvrigt ikke vilde have gjort noget Indtryk paa Nellemann efter hele dennes Argumentation, nemlig at Grundloven af 1915, § 93, har indført direkte Folkeafstemning ved Grundlovsændringer, ingen virkelig Betydning har for dette Spørgsmaal, jfr. f. Eks. Svejts; den afgør ikke, om Kompetencen ligger hos den samlede Lovgivningsmagt eller hos Højesteret. Og her kan man bemærke, at det Standpunkt, Professorerne Berlin, Matzen og forskellige ærede Medlemmer i denne Sal indtager, giver jo Kongemagten en fuldkommen betydningsløs Stilling paa dette vigtige Omraade, hvad der i hvert Fald lidet stemmer med de Konservatives Opfattelse af Kongemagtens Stilling efter Grundloven af 1866.

Det andet, Gennemgangen viser, og som ogsaa den norske Forfatter Lie viser, er, at Spørgsmaalet slet ikke har noget at gøre med Grundsætningen om *Magtens* Stilling i Staten. Han siger meget interessant herom, efter at have gennemgaaet disse mange forskellige Forfatninger, følgende: „Det er nok så, at grunnloven er en rettskilde av høiere orden enn almindelige lover. Legger den bånd paa lovgivningen, er de lovgivende organer rettslig forpliktet til å respektere disse innskrenkninger i deres myndighet. Grunnlovens bud er direkte rettet til de lovgivende organer. Disse må danne sig en selvstendig mening om, hvor grensen i hvert forhold går. Systemet med skreven grunnlov pålægger nødvendigvis disse myndigheter, *som en særskilt forfatningsfunksjon*, å tolke og anvende grunnloven. Hvorvidt den forståelse, lovgivningsmyndigheten går ut fra, skal være den endelige, den urokkelige, eller om den kan undergis prøvelse av nogen annen myn-